

УДК 343.9.02

О. М. Марейченко
здобувач Науково-дослідного інституту
публічного права

СУБ'ЄКТИВНА СТОРОНА БАНДИТИЗМУ

Постановка проблеми. У сучасних реаліях забезпечення громадської безпеки в Україні є одним із пріоритетних напрямків роботи правоохоронних органів, оскільки в умовах збройної агресії з боку Російської Федерації та інших негативних викликів, що на сьогодні постають перед вітчизняним суспільством, досить складно підтримувати належний рівень її забезпечення. Однак, така робота повинна проводитись за допомогою різних інструментів. Одним із таких інструментів є вдосконалення кримінально-правової регламентації відповідальності за злочини проти громадської безпеки, зокрема, і за бандитизм. Це обумовлено тим, що посягання озброєних злочинних угруповань на життя, здоров'я і власність окремих громадян, а також на майно юридичних осіб створюють атмосферу напруженості та формують у громадян уявлення про відсутність захисту з боку правоохоронних органів і тим самим сприяють дестабілізації суспільства. Внаслідок чого громадськість і держава у цілому буде більш вразливим для впливу різних негативних факторів.

Стан дослідження. На рівні кандидатських дисертацій кримінально-правові дослідження бандитизму в Україні здійснювали: І.В. Іваненко: «Бандитизм: кримінологічне та кримінально-правове дослідження» (Одеса, 2003); І.І. Радіонов: «Кримінальна відповідальність за бандитизм» (Харків, 2004), М.М. Чорний: «Бандитизм за кримінальним правом України» (Київ, 2005), В.В. Бедриківський: «Кримінологічна характеристика та заходи запобігання бандитизму» (Київ, 2010); Ю.Г. Гаврилов «Бандитизм: кримінально-правова характеристика та сучасні проблеми кваліфікації» (Запоріжжя, 2017).

Безперечно, що наукові здобутки вищезазначених вчених містять багато положень, що є корисними для практичного застосування, однак, незважаючи на це, деякі питання регламентації кримінальної відповідальності за бандитизм не знайшли однозначного вирішення. Так, на нашу думку, існує коло проблем, розв'язанню яких слід приділити увагу, а саме встановленні ознак суб'єктивної сторони бандитизму, що і є **метою цієї статті**.

Виклад основного тексту. З аналізу диспозиції ст. 257 КК України випливає, що для бандитизму у всіх трьох формах його вчинення обов'язковою складовою суб'єктивної сторони виступає вина. Для такої ж форми вчинення розгляданого злочину, як організація банди, обов'язковою ознакою

виступає також і мета – напад на підприємства, установи, організації чи на окремих осіб.

Про важливість встановлення вини у кожному злочині, зокрема і бандитизмі, свідчить положення, закріплене у ст.62 Конституції України, відповідно до якого «особа вважається невинуватою у вчиненні злочину і не може бути піддана кримінальному покаранню, доки її вина не буде доведено в законному порядку і встановлено обвинувальним вироком суду» [1].

Законодавче визначення вини закріплено у ст.23 КК України: «виною є психічне ставлення особи до вчинюваної дії чи бездіяльності, передбаченої цим Кодексом, та її наслідків, виражене у формі умислу або необережності» [2]. Оскільки бандитизм відноситься до злочинів, що вчиняються у співучасті, то він є умисним злочиним, що впливає з диспозиції ст.26 КК України. Таким чином, слід з'ясувати з яким видом умислу може бути вчинено розглядааний злочин: прямим, непрямым або можливо обидва види.

Бандитизм є злочиним з формальним складом, оскільки його суспільно-небезпечні наслідки перебувають поза межами складу злочину. З огляду на це ми підтримуємо думку, що оскільки різниця у виді умислу полягає у ставленні суб'єкта злочину до наслідків, то, зважаючи на таке законодавче формулювання, злочин з формальним складом може бути вчинений лише з прямим умислом, тому що належить до числа злочинів, «прямоумисний» характер яких впливає з їх опису у законі [3, с. 47]. Диспозиція ч.2 та ч.3 ст.23 КК України підтверджує цю тезу. Отже бандитизм відноситься до злочинів, що можуть бути вчинені лише з прямим умислом.

Однак, з урахуванням того, що між формами вчинення бандитизму є суттєва різниця у сутності діянь та суб'єктному складі, доцільним вбачається проаналізувати зміст прямого умислу для кожної форми вчинення цього злочину окремо.

Для початку зазначимо, що такий аналіз ми будемо здійснювати за допомогою загальноприйнятого у вітчизняному кримінальному праві виділення у складі прямого умислу інтелектуальних та вольових ознак.

Як зазначає Р.В. Вереша «у межах розгляду питання про ознаки умислу при вчиненні злочинів із формальним складом виникає проблема визначення виду вини у злочинах з усіченим складом, до яких відноситься і бандитизм. ... Ці злочини

мають надзвичайно високий ступінь суспільної небезпечності, але з кваліфікацією вказаних діянь згідно зі ст. 24 КК України на практиці можуть виникнути проблеми, оскільки ознаки умисної форми вини для злочинів з усіченим складом (як для різновиду злочинів із формальним складом не визначені) [4, с. 214-215].

Тому при розгляді даного питання ми підтримуємо позицію В.А. Ломако, що інтелектуальна ознака умислу в злочинах з формальним складом включає лише усвідомлення суспільно небезпечного характеру свого діяння, ставлення ж до наслідків тут не виникає та й не може виникнути. А вольова ознака у злочинах з прямим умислом обмежується бажанням вчинення конкретної дії чи бездіяльності [5, с. 174].

Тлумачення змісту інтелектуальної ознаки не вирізняється однотайністю серед вчених. Так, на думку В.О. Навроцького, усвідомлення суспільно небезпечного характеру свого діяння повинно означати, що:

«- особа розуміє, якою є оцінка його діяння з позицій держави і суспільства;

- це розуміння має місце не внаслідок чітких сторонніх роз'яснень, умовлянь, переконань, а через інтелектуальну діяльність самої особи, є її самоусвідомленням;

- особа на момент вчинення злочину вважає, що її діяння становить суспільну небезпечність – є загрозливим для держави і суспільства, суперечить їх корінним інтересам, які підлягають кримінально-правовій охороні» [6, с. 277].

З цього випливає, що особа, яка вчиняє умисний злочин обов'язково повинна усвідомлювати кримінальну протиправність свого діяння. Цю позицію обґрунтовували ще у часи Російської імперії, зокрема такі відомі вчені, як О.Ф. Кістяківський [7, с. 408] та М.С. Таганцев [8, с. 13]. А серед вітчизняних її підтримують, зокрема, такі вчені, як П.А. Воробей [9, с. 11], О.О. Дудоров [10, с. 113] та В.О. Навроцький [6, с. 279].

Прихильники іншої позиції вважають, що «обізнаність стосовно кримінальної відповідальності не є обов'язковою передумовою усвідомлення суспільно небезпечного характеру посягання» [6, с. 277]. До них належать, зокрема, такі радянські та вітчизняні вчені як: Р.В. Вереша [4, с. 220], П.С. Дагель [11, с. 14], Ю.А. Демидов [12, с. 216-217], П.С. Матишевський [13, с. 172], А.О. Пінаєв [14, с. 115].

На нашу думку, слід підтримати позицію саме цих науковців, оскільки у ч.2 ст.68 Конституції України прямо зазначено, що: «Незнання законів не звільняє від юридичної відповідальності» [1]. А про достовірність та дійсність певного розуміння особою положень законодавства можна буде говорити лише у тому разі, якщо це буде свідчити сам злочинець. Проте, згідно з ч.1 ст.63 Конститу-

ції України, будь-яка особа, що є учасником кримінального судочинства, має право відмовитися давати показання або пояснення щодо себе, членів сім'ї чи близьких родичів. Крім того, підозрюваний та обвинувачений не несе кримінальної відповідальності за введення в оману суду або іншого уповноваженого органу (ст. 384 КК України). Тобто сприйняття першої позиції дозволить винним особам виправдовуватись, що вони нібито не усвідомлювали протиправності діяння.

З цього випливає, що знання положень кримінального закону кожною фізичною осудною особою презюмується, оскільки прийняття протилежної позиції призведе до того, що правоохоронним органам необхідно буде доводити той факт, що злочинці ознайомлені хоча б у загальних рисах з положеннями КК України, що виглядає досить складним завданням.

Як правильно зазначає Р.В. Вереша: «Усвідомлення протиправності діяння може включатись у ознаку усвідомлення при умислі, але обов'язковою вона не є (за винятком випадків, прямо передбачених у нормах КК України)» [4, с. 220]. Однак з диспозиції ст. 257 КК України такої обов'язкової умови не випливає, тому особа, яка вчиняє бандитизм не зобов'язана усвідомлювати його протиправність.

Отже, для з'ясування інтелектуального моменту прямого умислу у формальних злочинах, зокрема і у бандитизмі, необхідно звертати увагу на розуміння суб'єктом злочину фактичної сторони вчинюваного ним діяння, своєї ролі у вчинюваному злочині, а також всіх обставин, що характеризують об'єктивні ознаки цього суспільно небезпечного діяння.

Тому ми згодні з І.І. Радіоновим, що інтелектуальний момент умислу при бандитизмі, перш за все, характеризується усвідомленням особою того факту, що вона є організатором або іншим учасником банди або, не перебуваючи в складі банди, вчиняє напад спільно з бандою. У будь-якому разі обов'язковим є усвідомлення наявності банди, яке може бути здійснено через усвідомлення ознак, які її характеризують [15, с. 141].

До таких ознак, як ми з'ясували при розгляді поняття банди, слід відносити стійкість, організованість, спільність діяльності учасників банди, озброєність, наявність у її складі декількох суб'єктів злочину та мету – вчинення нападу (-ів) на фізичних або юридичних осіб.

На думку І.І. Радіонова «усвідомлення стійкості як ознаки банди включає усвідомлення її кількісної та якісної ознак. Усвідомлення кількісної ознаки стійкості означає розуміння тієї обставини, що учасники банди зорганізувалися для вчинення двох або більше злочинів, до складу яких слід віднести як безпосередньо вчинення нападів на підприємства, установи, організації чи

на окремих громадян, так і злочини, які вчинюються з метою забезпечення банди або вчинення окремого нападу зброєю, іншими знаряддями чи засобами вчинення злочину тощо. Усвідомлення якісної ознаки стійкості характеризується усвідомленням наявності організаційної єдності учасників банди, розподілу функцій між ними, а також усвідомлення наявності єдиного плану злочинної діяльності банди, відомого всім учасникам банди» [16, с. 14]. Однак, таке розуміння вченого призводить до змішування з усвідомленням такої ознаки банди, як організованість. Тому в даному випадку слід спиратись на саме поняття стійкості, що проявляється, зокрема, «у відносній постійності та стабільності складу банди, у наявності між її членами достатньо міцного та довгого взаємозв'язку» [17, с. 45].

Тому усвідомлення стійкості означає, що особа розуміє, що вона є членом злочинного угруповання, яке здатне забезпечити стабільність і безпеку свого функціонування, тобто ефективно протидіяти факторам, що можуть його дезорганізувати, як із внутрішньої сторони, так і зі зовнішньої. Організатор банди повинен усвідомлювати, що він створює таку стабільну злочинну групу, яка буде здатна ефективно протистояти дестабілізуючим факторам. А особа, яка бере участь у нападі, вчинюваному бандою повинна усвідомлювати, що вона вчиняє напад разом із такою стійкою злочинною групою, що має стабільний, відносно незмінний склад.

Стосовно змісту усвідомлення зорганізованості банди, то слід виходити з того її розуміння, що ми з'ясували раніше. Це означає, що учасник банди повинен усвідомлювати той факт, що банда є упорядкованою, тобто добре налагодженою групою осіб, всю діяльність якої спрямовано на вчинення нападів на фізичних або юридичних осіб. При цьому усвідомлення налагодженості означає, що така особа розуміє, що між діями членів банди всі дії узгоджені, існує певний розподіл ролей, всі члени банди здатні виконувати різні завдання, що стоять перед групою, залежно від можливостей кожного учасника. Організатор банди повинен усвідомлювати, що він створює добре налагоджене злочинне угруповання, всю діяльність якого буде спрямовано на вчинення нападів на фізичних або юридичних осіб. Особа ж, яка бере участь у нападі, вчинюваному бандою повинна усвідомлювати, що вона вчиняє напад разом із добре налагодженим злочинним угрупованням, у якому всі дії учасників узгоджені між собою.

Усвідомлення спільності діяльності учасників банди, на думку І.І. Радіонова, полягає у тому, що «особа, яка організувала банду, або бере участь у банді чи у нападі, вчинюваному бандою, усвідомлює, що створення банди та (або) участь ній, є діяльністю суспільно небезпечною, оскільки

створює умови для вчинення у подальшому нападів на підприємства, установи, організації або на окремих громадян, тобто являє собою посягання на громадську безпеку. Такі особи розуміють як суспільну небезпечність власної поведінки, так і суспільну небезпечність банди в цілому як єдиного цілісного механізму заподіяння шкоди шляхом нападів на підприємства, установи, організації або на окремих громадян» [16, с. 13-14]. Слід відмітити, що вчений не розтлумачив особливості усвідомлення спільності іншими учасниками банди, крім організатора. Крім того, усвідомлення суспільної небезпечності діяння не є основним при усвідомленні спільності, оскільки і при вчиненні крадіжки одноособово будь-яка особа не може не усвідомлювати суспільну небезпечність свого діяння.

Також І.І. Радіонов вважає, що таке усвідомлення «складається з наступних елементів: 1) кожен з учасників банди докладає відповідних зусиль, вносячи свій внесок у створення та (або) злочинну діяльність банди, що ставить перед собою мету досягнення певних цілей через вчинення нападів на підприємства, установи, організації чи на окремих осіб; 2) дії кожного з учасників спрямовані на досягнення спільного, єдиного та неподільного результату – через вчинення нападів на підприємства, установи та організації чи на окремих осіб досягти мети діяльності банди; 3) дії кожного з учасників банди перебувають у необхідному причинному зв'язку з фактом існування банди та зі злочинами, які ця банда вчинює» [15, с. 142]. Однак у даному випадку вчений не конкретизує суб'єктивну сторону діяння, а перелічує об'єктивні ознаки.

На нашу думку, усвідомлення спільності діяння можна розкрити крізь призму трьох форм його вчинення.

Таким чином при організації банди організатор усвідомлює, що він приймає участь у її організації з метою нападу на фізичних чи юридичних осіб, а також той факт, що всі інші учасники також своїми діями приймають таку участь та усвідомлюють кінцеву мету такої діяльності. При цьому він передбачає, що у разі такої узгодженої діяльності всіх учасників банду буде організовано і вона почне своє існування, та буде спроможна вчиняти відповідні напади.

При участі у банді кожен із учасників банди усвідомлює, що він приймає участь у забезпеченні її існування з метою нападу на фізичних чи юридичних осіб, або у самому факті нападу, а також той факт, що всі інші учасники також своїми діями приймають таку участь та усвідомлюють кінцеву мету діяльності або участь у нападах. Також кожен учасник банди обов'язково повинен передбачати, що у разі такої узгодженої діяльності всіх її учасників, банда буде існувати і матиме змогу вчиняти відповідні напади.

А при участі у нападі, вчинюваному бандою, особа, яка не є членом банди усвідомлює, що вона приймає участь у нападі, що вчиняється бандою та передбачає, що у разі її дій, узгоджених з діями інших учасників банди, напад буде здійснено.

Щодо усвідомлення озброєності, то вона, на думку І.І. Радіонова «матиме місце за умови усвідомлення учасниками банди або особами, що беруть участь у вчинюваному бандою нападі, можливості застосування зброї як під час нападів, так і за інших обставин, пов'язаних з існуванням та діяльністю банди» [16, с. 14]. Також, у разі якщо, зброя виявиться лише у одного з нападників і ніхто з інших членів банди про це не знав, і про це не було відповідної завчасної домовленості, то складу злочину «бандитизм» в таких діях відповідно до чинного законодавства бути не може через відсутність ознаки озброєності [18, с. 33]. Крім того, на нашу думку, кожен організатор або учасник банди повинен також обов'язково усвідомлювати, що у нього або хоча б у одного з членів банди є у наявності така, що придатна для використання за цільовим призначенням, зброя: холодна або вогнепальна, або бойові припаси, вибухові речовини чи вибухові пристрої. Також ці особи повинні передбачати можливість не тільки застосування, але й використання зброї під час запланованого нападу. А особа, яка бере участь у вчинюваному бандою нападі повинна усвідомлювати, що у злочинній групі, разом з якою вона вчиняє напад хоча б у одного з її членів є така зброя та передбачати, що цю зброю може бути застосовано чи використано під час запланованого нападу.

Для усвідомлення наявності у складі банди декількох суб'єктів злочину, на думку І.І. Радіонова, «мінімальним є наявність взаємної освіченості хоча б між двома суб'єктами цього злочину за умови, що учасник банди або особа, яка вчиняє злочин спільно з бандою усвідомлюють наявність в банді не менш, ніж трьох учасників, які є особами фізичними, осудними та досягли 14-річного віку [15, с. 142]. На нашу думку, для організатора банди та її учасника мінімальною кількістю взаємної обізнаності про інших членів банди має бути особисте розуміння, що її членами є ще два учасники. Тоді як для особи, яка не є членом банди, але бере участь у нападі, вчинюваному такою бандою, достатньо наявності взаємної ознайомленості і з одним із членів банди. Але одночасно така особа повинна усвідомлювати, що у складі злочинної групи, у нападі разом з якою вона бере участь, є як мінімум три особи, наділені ознаками суб'єкта цього злочину.

Усвідомлення мети – вчинення нападу (-ів) на фізичних або юридичних осіб слід розуміти за допомогою поняття нападу, що вчиняється бандою. В такому разі учасник банди повинен усвідомлювати, що у складі банди він буде брати участь у рап-

товому протиправному насильницькому посяганні на фізичних чи юридичних осіб або належне їм майно. При цьому учасник банди повинен передбачати, що такий напад може поєднуватись із загрозою заповідання, а так само безпосереднім заповіданням смерті або фізичної чи психічної шкоди будь-якого ступеня тяжкості потерпілим фізичним особам. Те ж саме повинна усвідомлювати і особа, яка не є членом банди, однак планує взяти участь у нападі, що буде вчиняти банди. А організатор банди також повинен усвідомлювати, що він створює банду саме для вчинення таких нападів.

Аналізуючи вольовий момент прямого умислу при бандитизмі слід врахувати думку Р.В. Верещі, що умисна форма вини – це психічне ставлення суб'єкта до вчинюваного ним злочину, за якого інтелектуальний момент виражається у свідомому ставленні до суспільно небезпечного діяння, а вольовий – у цілеспрямованості злочинної діяльності [4, с. 212].

У злочинах з формальним складом, а тим більше з усіченим, до яких відноситься і бандитизм, як правильно зазначає В.А. Ломако: вольова ознака умислу повинна визначатися психічним ставленням суб'єкта до суспільно небезпечної дії чи бездіяльності, тому вона виявляється не тільки в усвідомленні об'єктивно існуючої суспільної небезпечності діяння, а й у бажанні вчинити таке діяння [5, с. 174].

Тобто вольовий момент прямого умислу при бандитизмі полягає у цілеспрямованій діяльності учасників банди на вчинення нападів. Організатор банди бажає створити таке злочинне угруповання, щоб воно було спроможне вчинити такі напади. А особа, яка бере участь у вчинюваному бандою нападі бажає приймати участь у такому нападі та досягти його результату, що був заздалегідь запланований учасниками банди.

Також суб'єктивна сторона бандитизму має таку обов'язкову ознаку як мета діяльності банди взагалі і кожного з її членів, зокрема, – здійснення нападів на підприємства, установи, організації чи на окремих осіб [18, с. 33]. Мета дозволяє відмежувати організацію озброєної банди від інших, схожих за ознаками злочинів, а також з'ясування мети дає можливість правильно кваліфікувати вчинене [19, с. 57].

Вітчизняні науковці під метою злочину в основному розуміють певне уявлення про бажаний результат, заради досягнення якого особа вчиняє суспільно небезпечне діяння [5, с. 190].

На думку І.І. Радіонова, при бандитизмі мета має усвідомлюватися особами, які створюють банду, беруть участь у її діяльності або у вчинюваному нею нападі. Разом із тим, ця мета є лише проміжною, оскільки через її досягнення учасники банди або інші особи, які беруть участь у нападі спільно з бандою, прагнуть досягнути інших

цілей [15, с. 148]. Як з цього приводу зазначає Ю.Г. Гаврилов, що «у конкретних випадках напади, чинені бандою, можуть відбуватися з метою скоєння вбивств, заподіяння шкоди здоров'ю осіб, зґвалтування, захоплення заручників, викрадення людей, заволодіння майном громадян і організацій, знищення або пошкодження майна, підпорядкування впливу банд певних територій або осіб тощо [20, с. 141]. Однак, такі цілі можна визначити лише після встановлення об'єкту нападу банди, і це у свою чергу дозволить додатково кваліфікувати такий напад за статтями Особливої частини КК України, що передбачають відповідальність за відповідні діяння: ст. ст.115, 147, 152, 187 та ін. Проте саме для бандитизму, як складу злочину, у всіх його формах вчинення, напади на фізичних або юридичних осіб є головною метою.

При чому, як правильно зазначає Р.Л. Чорний: «Своєрідною підставою об'єднання осіб у стійку, озброєну групу для спільної реалізації цієї мети виступають внутрішні спонукання кожного з співучасників, тобто мотиви, з яких організатор створює банду, а інші суб'єкти вступають до неї або беруть участь у запланованих нападах» [21, с. 156]. Слід зазначити, що мотив, як ознака суб'єктивної сторони злочину не є конструктивною ознакою бандитизму.

Мотив вчинення злочину можна визначити як внутрішнє спонукання, яке штовхнуло особу на вчинення злочину [5, с. 301]. Такі мотиви можуть бути як суспільно негативні (низькі) (користь, ревності, помста, заздрість) або суспільно нейтральні (образу у зв'язку з діями потерпілого, сором), так і суспільно позитивні (бажання допомогти потерпілому, співчуття, бажання виконати службовий наказ чи доручення) [22, с. 265-274; 23, с. 29].

Щодо співвідношення мотиву і мети злочину ми підтримуємо позицію А.О. Пінаєва, що досить часто мотив і мета злочину частково або повністю співпадають, оскільки мотив обумовлює діяння особи, спрямовані на задоволення певної потреби, а мета виражає кінцеву спрямованість цього діяння [14 с. 156].

Тобто мотиви організаторів та учасників банди можуть бути дуже різними. Наприклад, Ю.В. Солопанов, Г.Г. Криволапов та інші зазначають, що бандитизм може вчинюватись і з хуліганських мотивів [24, с. 258]. А В.І. Шакун та С.С. Яценко виділяють також серед мотивів бандитизму помсту [25, с. 282].

Однак, не будучи обов'язковою ознакою вчинення розгляданого злочину цілком правильним буде визнати, що мотиви вчинення бандитизму можуть впливати лише на питання призначення розміру покарання.

Наприклад, як зазначає Р.Л. Чорний, «виходячи із змісту ч. 2 ст. 66 Кримінального кодексу України такий мотив, як острах перед можливою

помстою зі сторони членів банди у разі відмови особи від взяття участі в нападі, може визнаватись таким, що пом'якшує покарання, відтак вчинення, скажімо, бандою нападу на ґрунті расової, національної чи релігійної ворожнечі або розбрату відповідно до п. 3 ч.1 ст. 67 КК виступає обставиною, що обтяжує кримінальну відповідальність» [21, с. 157].

Висновки. Узагальнення судової практики стосовно бандитизму свідчить про те, що у понад 90% випадків учасники банд керувались корисливими мотивами, тобто бажанням незаконно збагатитися, покращивши таким чином своє матеріальне становище злочинним шляхом.

Тобто поряд з головною метою бандитизму, що полягає у вчиненні нападів на фізичних або юридичних осіб, можна визначити також кінцеву мету створення та існування банд – незаконна нажива або збагачення у разі якщо злочин було вчинено з корисливих мотивів. Однак у кожному конкретному випадку слід визначити мотивацію та кінцеву мету кожного з організаторів та учасників банди, оскільки така кінцева мета, також як і мотив кожного з учасників банди, може суттєво вплинути на розмір призначеного судом покарання, враховуючи положення ст.66 та ст.67 КК України. У правильному визначенні мети і мотивації має, зокрема, допомогти спрямованість вчиненого бандою нападу та фактично вчинене при цьому діяння.

Отже, для бандитизму у всіх трьох формах його вчинення обов'язковою складовою суб'єктивної сторони виступає вина у формі прямого умислу. Для такої ж форми вчинення розгляданого злочину, як організація банди, обов'язковою ознакою виступає також і мета – напад на підприємства, установи, організації чи на окремих осіб.

Література

1. Конституція України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254/96-ВР>.
2. Кримінальний кодекс України. *Відомості Верховної Ради України*. 2001. № 25. Ст. 31.
3. Злобин Г.А. Никифоров Б.С. Умысел и его формы. М.: Юрид. лит., 1972. 264 с.
4. Вереща Р.В. Проблемы субъективной стороны состава злочину: дис. ... доктор. юрид. наук : 12.00.08. К., 2017. 583 с.
5. Кримінальне право України: Загальна частина: підручник / В.І. Борисов, В.Я. Тацій, В.І. Тютюгін та ін.; за ред. В.Я. Тація, В.І. Борисова, В.І. Тютюгіна. – 5-те вид., переробл. і допов. Х.: Право 2015. 528 с.
6. Українське кримінальне право. Загальна частина: підручник / за ред. В.О. Навроцького. К.: Юрінком Інтер, 2013. 712 с.
7. Кистяковский А. Ф. Элементарный учебник общего уголовного права с подробным изложением начал русского уголовного законодательства. Часть общая. 3-е изд., печ. без перемены со 2-го. Киев: Ф. А. Иогансон, 1891. 892 с.

8. Таганцев Н.С. Курс русского уголовного права. Часть Общая. Кн. 1: Учение о преступлении. Санкт-Петербург: Типогр. Стасюлевича, 1874–1880. Вып. 2. 1878. 324 с.

9. Воробей П.А. Теорія і практика кримінально-правового ставлення в вину: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.08; Національна академія внутрішніх справ України. К., 1999. 32 с..

10. Дудоров О.О. Про інтелектуальну ознаку умислу податкового злочинця. *Підприємництво, господарство і право*. 2006. Вип. 1 (121). С. 110-115.

11. Дагель П.С. Проблемы вины в советском уголовном праве: автореф. дис. на соискание уч. степени д-ра юрид. наук: 715 «Уголовное право и уголовный процесс». Ленинград, 1969. 34 с.

12. Демидов Ю. А. Сознание общественной опасности деяния как признак умышленного преступления. Труды ВЮЗИ. 1967. Т. 8: Статьи аспирантов ВЮЗИ. С. 215–224.

13. Кримінальне право України. Загальна частина: підруч. для студ. юрид. вузів і ф-тів / за ред. П.С. Матишевського, П.П. Андрушка, С.Д. Шапченка. 2-ге вид. К.: Юрінком Інтер, 1999. 512 с.

14. Пинаев А.А. Курс лекций по Общей части уголовного права. Книга первая: «О преступлении». Х.: Юридический Харьков, 2001. 289 с.

15. Радіонов І.І. Кримінальна відповідальність за бандитизм: дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08. Харків, 2003. 210 с.

16. Радіонов І.І. Кримінальна відповідальність за бандитизм: автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08. Харків, 2004. 18 с.

17. Гаврилов Ю.Г. Стійкість як ознака банди. *Актуальні проблеми держави і права*. 2017. Вип. 78. С. 41–48.

18. Іваненко І.В. Бандитизм: кримінологічне та кримінально-правове дослідження: дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08. Одеса, 2003. 232 с.

19. Викторов Б.А. Цель и мотив в тяжких преступлениях. М.: Госюриздат, 1963. 82 с.

20. Гаврилов Ю.Г. Бандитизм: кримінально-правова характеристика та сучасні проблеми кваліфікації: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. Запоріжжя, 2017. 221 с.

21. Чорний Р.Л. Бандитизм за кримінальним правом України: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. Київ, 2005. 236 с.

22. Дагель П.С. Классификация мотивов преступления и ее криминологическое значение // Некоторые вопросы социологии и права (Материалы науч.-теор. конф.). Иркутск, 1967. С. 265-274.

23. Савченко А.В. Мотив і мотивація злочину. Монографія. К.: Атіка, 2002. 144 с.

24. Советское уголовное право: Общая и особенная части / Солопанов Ю.В., Криволапов Г.Г., Худяков Е.А., Васильев И.М. М.: Юридическая литература, 1981. 463 с.

25. Шақун В.І., Яценко С.С. Кримінальний кодекс України. Науково-практичний коментар. К.: Правові джерела, 1998. 1088 с.

Анотація

Марейченко О. М. Суб'єктивна сторона бандитизму. – Стаття.

У статті встановлено, що для бандитизму у всіх трьох формах його вчинення обов'язковою складовою суб'єктивної сторони виступає вина у формі прямого умислу. Для такої ж форми вчинення розгляданого злочину, як організація банди, обов'язковою ознакою виступає також і мета – напад на підприємства, установи, організації чи на окремих осіб.

Ключові слова: злочин, покарання, громадська безпека, бандитизм, підстави криміналізації, інтереси суспільства.

Аннотация

Марейченко А. М. Субъективная сторона бандитизма. – Статья.

В статье установлено, что для бандитизма во всех трех формах его совершения обязательной составляющей субъективной стороны выступает вина в форме прямого умысла. Для такой же формы совершения рассматриваемого преступления, как организация банды, обязательным признаком выступает также и цель – нападение на предприятия, учреждения, организации либо на отдельных лиц.

Ключевые слова: преступление, наказание, общественная безопасность, бандитизм, основания криминализации, интересы общества.

Summary

Mareichenko O. M. The subjective side of banditry. – Article.

The article found that for all three forms of banditry, committing guilt in the form of direct intent is a mandatory component of the subjective side. For the same form of crime as a gang, the target is also to attack an enterprise, institution, organization or individual.

Key words: crime, punishment, public safety, banditry, grounds for criminalization, public interest.